

Saska, Ferdinand, skladatel, varhaník, pedagog, ředitel kůru, dirigent, narozen 14. 5. 1826, Libáň, zemřel 27.8. 1890, Jánské Lázně.

Pocházel z hudebnického rodu, který byl rozšířen převážně na Jičínsku. Matka se jmenovala za svobodna Františka Javůrková a otcem byl Václav Saska, který vlastnil krupařství v Libáni a mlýn ve Starých Hradech. Ferdinand Saska byl z osmi dětí, ale dospělosti se dožilo pouze pět (Petronila, Františka a tři synové) – Ferdinand byl nejstarší. V roce 1866 zemřeli oba rodiče Ferdinanda Sasky na cholera. V roce 1844 Ferdinand Saska absolvoval v Praze učitelský kurz v kostele u sv. Jindřicha a v 1845 absolvoval na pražské varhanické škole. Během studií v Praze si přivydělával hraním na housle v malé kapele, která hrávala v pražských pivovarech. Po studiích od roku 1846 do 1852 byl podučitelem ve Vrchlabí a v tomto období začal komponovat svá vlastní díla. Především skládal mše, preludia, klavírní, varhanní a sborové skladby. V roce 1852 se ve Vrchlabí oženil s Němkou Marií Wiesnerovou, jež byla dcerou vrchlabského mydláře a z manželství vzešly tři děti. Po šesti letech učitelské působnosti získal Ferdinand Saska roku 1851 v Hradci Králové vysvědčení učitelské způsobilosti pro národní školy, ale přesto zůstal ve Vrchlabí a působil zde jako varhaník a učitel hudby do roku 1859, dokud děti nevyrostly do školního věku. Ferdinand Saska se v Jičíně v roce 1859 přihlásil o volná místa ředitelů kůru tří kostelů, neboť ve Vrchlabí nebyla česká škola, která by dala jeho dětem vzdělání v mateřském jazyce. V listopadu téhož roku začal působit v Jičíně jakožto ředitel kůru a varhaník při zdejších kostelích.

V Jičíně se Ferdinand Saska ujal vedení chrámového sboru. Byl členem reformační Cyrilského jednoty a za tři roky pod svým vedením zkulturnil chrámový sbor, zasloužil se o zvelebení nejen místní církevní hudby, ale také o všestranné zkulturnění hudebního života na Jičínsku. V době jeho příchodu do Jičína zde již existovaly dva pěvecké spolky – *Ludiše* a *Lubor*, kterých se později také ujal a pozvedl jejich kvalitu. Pěvecký spolek *Lubor* vedl do roku 1874 a *Ludiši* s přestávkami do roku 1887, kdy se vzdal vedení všech spolků a svou pozornost již věnoval pouze chrámové hudbě. Kromě vedení sborů se věnoval vyučování ve veřejných školách a privátně doma. Na gymnáziu učil zpěv od roku 1869, na reálné škole od roku 1878 a na nově zřízeném ústavu učitelů vyučoval zpěv, hru na varhany a harmonii v obdobích 1872–77 a 1885–90. Jeho žáky byli Eugen Miloslav Rutte, Bohumil Čeněk, Josef Straka a vlastní děti Ferdinanda Sasky. Zemřel na následky nešťastného poranění hlavy ve věku 64 let.

Dílo

Zachované hudební dílo

Praefatio Paschalis, 1847.

Variace pro klavír, 1850.

Kleine Fantasie, vydáno pod názvem Violetta, Praha 1850.

Faniska, polka pro klavír, 1850.

Adagio – allegro, pro klavír, vydáno jako op. 13., pod názvem Der Dialog, Vídeň 1850.

Polonaise pro klavír, 1850.

Nur gemütlich pro 4 ruce, 1850.

Vater der Liebe, (Trauungslied) 1852.

O Meister, sprich, (píseň), 1853.

Fuga čtyřhlasá pro varhany, 1855.

Vorspiel für die Orgel, chorál, 1856.

Erhabner Gott.

La felicitation au jour du fête pro klavír.

Kallypso – Quadrille pro klavír.

Graduale pro tenorové sólo, smíšený sbor a smyčcové nástroje, v majetku J. Straky od roku 1860.

Antiphona o nešporách na Velikonoce pro sopránové solo a smyčcové nástroje, v majetku J. Straky od roku 1860.

Salve Regina I., v majetku J. Straky.

Salve Regina II., 1863.

Salve Regina III., 1866.

Preludien und Fugen pro varhany, fuga číslo 4, absolventské skladby varhanické školy, Praha.

Die Träne, text V. Hölzel, pianový doprovod, 1872.

Jedem das Seine, text V. Hölzel, pianový doprovod, 1872.

Cantus firmus, 1874.

Bud' vůle Tvá, text František Ladislav Čelakovský, dokončeno 1874, tištěno ve Varyto u J. F.

Kubeše, Třebíč 1878, část vydal Vlastimil, Litomyšl 1881.

Láska matčina, sbor pro 3 hlasy, 1876.

Dědeček, sbor pro 3 hlasy, 1876.

Fuga, 1876.

Loučení plectva, salonní skladba pro klavír, vydáno v časopise České zvuky, roč. I., č. 3.

Vydával ředitel kůru František Záhorský, Nová Páče 1876.
Nuž sladce spi, pohřební mužský sbor, 1876.
Shlédni, Bože, s nebes výše, k sňatku, vydalo Varyto, Třebíč 1878.
Graduale in Nativitatis Domini, 1880.
Žírné pláň, píseň pro 3 hlasy, 1880.
České lesy, píseň pro 3 hlasy, text Václav Štulc, 1880.
Žebrák, píseň pro 3 hlasy (dle Štěpnice z roku 1862), 1880.
Sláva Tobě, oslava všemohoucího, vydal Vlastimil, II., vydání, Litomyšl 1881.
K jmeninám, 1881.
Pěvec v cizině, pro mužský sbor, text Boleslav Jablonský, 1881.
Mše ke cti sv. Jakuba, dokončeno 22. března 1882.
S bohem, družko milá, pohřební ženský sbor, 1882.
K Vám mysl vděčná. . ., mužský sbor k oslavě při zasazení desky buditelům Macháčkovi a Šírovi, 1882.
Naše říše, pro 2 hlasy, možná se jedná o úpravu, psáno 1883 pro školní potřeby.
Vrabčák, pro 2 hlasy, možná se jedná o úpravu, psáno 1883 pro školní potřeby.
Dříměj, dítě zlaté, pro smíšený sbor, 1883.
Dal dojít v cíl dnes velemocný Bůh, sbor k svěcení gymnasia, dokončeno 4. října 1883.
Povzbuzení ke zpěvu, pro smíšený sbor, text Boleslav Jablonský.
Krásné české slovo zní, pro mužský sbor, text František Šír.
Poupě a políbení, klavírní doprovod k smíšenému sboru.
Tři dvojhlasá cvičení, 1886.
Tebe, Bože, chválíme, čtyřhlasý sbor, 1886.
Lehké přede hry pro varhany, pro studenty Josefa a Václava Strakovy, složil 12. a 13. srpna 1887.
Cidlínka, polka pro klavír, vyšla tiskem u Josefa Návesníka, Jičín.
Potěšení, dvojzpěv pro baryton a soprán, pravděpodobně vložka do divadelní hry, 1887.
Odpočívej v tichém lůnu, pohřební mužský sbor, vyšel ve Varyto, ročník I., 1878.

Literatura

I. Lexika

Srb-Debrnov, Josef: Slovník hudebních umělců slovanských (rukopis Národního muzea v Praze).

ČSHS.

II. Ostatní

Zpráva o Ferdinandu Saskovi (Česká Thalia 3, č. 1, 1. 1. 1869, s. 36).

Článek o úmrtí (Dalibor 12, 1890, č. 31-32, s. 253).

Saskové – hudebníci (Sborník musejního spolku v Jičíně II, 1936, č. 2, s. 33–48, 106–107).

50. výročí smrti skladatele Ferdinanda Sasky (Národní listy 80, č. 229, 24. 8. 1940, s. 3).

K uctění památky hudebního skladatele Ferdinanda Sasky (Moravská orlice 78, č. 207, 4. 9. 1940, s. 4).

Vladyslav Kravec

Formulační nepřesnosti, soupis díla by žádal upřesnění a doplnění, otázkou zůstává, v jakém rozsahu. Skladby jsou v rukopise (kde?) nebo vycházely i tiskem?